

BESTUREN OP HET VEEN TUSSEN 'T HAAGJE EN TAMBOER

©Albert Metselaar, Hoogeveen 2015 albertmetselaar@home.nl

Hoogeveen, Drenthe, ze maakten in de 17^e en de 18^e eeuw deel uit van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Deze werd bestuurd vanuit 's Gravenhage, ook wel liefkozend 't Haagje genoemd, door de Staten Generaal. Dit was het college van afgevaardigden van de Provinciale Staten van de afzonderlijke gewesten, die samen de Zeven Nederlanden vormden. Er was een leidende rol binnen de Staten Generaal weggelegd voor de landsadvocaat, later raadspensionaris genoemd. Daarnaast waren er twee Stadhouders. Oorspronkelijk vertegenwoordigden ze de Spaanse overheid binnen de Nederlandse gewesten, later werd het een centrale rol in oorlogstijd en een meer politieke rol in vreedstijd, afhankelijk van de wijze waarop iedere stadhouder daar mee omging. Drenthe had samen met Groningen en Friesland een eigen Stadhouder. Drenthe was niet vertegenwoordigd in de Staten Generaal. De Landschap Drenthe, zoals men die noemde, was een tijdens de 80-jarige oorlog veroverd gebied, dat er een beetje bij aanhing. Via de afgevaardigden van Groningen kon Drenthe zaken bepleiten in 's Gravenhage.

Trommelslager Strijker wandelt over de Zuiderse brug. De mensen om hem heen realiseren zich dat ze op de foto komen en maken er een lolletje van. Deze brug, op de zuidpunt van de huidige Hoofdstraat, was het centrum van de eerste Hoogeveense democratie, door de vergaderingen in de 18^e eeuw.

De Landschap Drenthe had intern enige zelfstandigheid, net als de andere gewesten en steden, en werd daarin bestuurd door de Ridderschap en de Eigenherfden. Ze vormden een breed overleg, kozen gedeputeerden, vaardigden Etten (lekenrechters) af om de Etstoel (hoogste rechtscollege) te vormen en bestuurd

de kerk. De Drost was namens de Stadhouder leidinggevende van deze organen. Men bestuurde aan de hand van een eigen Landrecht (schriftelijk vastgelegde versie van de oude gewoonterechten) en een eigen Drentse Kerkorde. Deze laatste ging uit van een door de Landschap Drenthe gecontroleerde en bestuurde kerk, onder leiding van de Drost. Daarnaast was Drenthe verdeeld in dingspillen en heerlijkheden, kleinere rechtsgebieden, waarbinnen men de lagere rechtspraak regelde. Dat kon bijvoorbeeld gaan over openbare dronkenschap, verbreking van de zondagrast, verboden vissen of jagen, en waarbij men een beroep kon doen op de Etstoel als men er zo niet uit kwam. Alle buurtschappen mochten eigen reglementen maken (willekeuren) voor zaken die nodig waren om die buurtschap goed te laten functioneren.

Meerdere buurtschappen vormden een kerspel. Dat was oorspronkelijk de kerkelijke gemeente, maar werd uiteindelijk de basis voor de burgerlijke gemeente. Daarnaast was Drenthe verdeeld in schultambten onder leiding van een schulte. Een schultambt kon meerdere kerspels en/of buurtschappen omvatten en hoefde dus niet samen te vallen met het kerspel op zich. De schulte stond onder de Drost. Hij was de hoogste ambtenaar ter plaatse. Hij had taken die we nu terug vinden bij de notaris, de politie, de belastingdienst, de voogdijraad, en was toeziend op de kerk, of die de rechte Gereformeerde leer wel preekte. Andere geloofsrichtingen waren niet toegestaan, wat er dicht tegenaan lag kon worden toegestaan na uitdrukkelijk verzoek om vrijheid ervan, en Joden werden getolereerd, mits er niet teveel waren. In het hele rechtssysteem was men ervan doordrongen dat het ging om de eigen bevolking en de bezitter van de eigen grond (eigenerfden), familie eerst, dan de buurt, dan het kerspel, dan de Landschap en vervolgens kwam de Republiek. En natuurlijk de rest van de wereld. Hoogeveen was geen geïsoleerd gebied. Er waren verbindingen met Amsterdam en alle andere steden in het westen. Een hele groep jongemannen monsterde aan bij de VOC en de WIC, om de hele wereld over te zeilen.

Hoogeveen zoals we dat nu kennen, is een samenvoeging van diverse rechtsgebieden (schultambten, kerspels, buurtschappen). De gemeente van nu kennen we pas sinds de gemeentelijke herindeling van 1 januari 1998. In 1970 werd het grondgebied van De Weide (Hoogeveen ten westen van de A 28) overgenomen van de gemeente Zuidwolde. De oude gemeente Hoogeveen, is dan ook de gemeente die daaraan vooraf ging. Deze was verdeeld in 3 delen: Echtens-Hoogeveen (ten zuiden van de Willemskade, oostkant Hoofdstraat, tot en met de zuidkant van het Haagje), Zuidwolder Hoogeveen (Alteveerstraat, Schutstraat en de westkant van de Hoofdstraat) en het Pesserveld (noordkant Willemskade, tot aan de Pesserdijk). Deze gebieden werden in 1811 omgevormd tot de gemeente Hoogeveen. Het Pesserveld was daar pas in 1803 bij gekomen. Het kerspel Hoogeveen, kerkelijk Hoogeveen dus, omvatte Echtens- en Zuidwolder Hoogeveen, al kerkte het Pesserveld ook wel in Hoogeveen. Zuidwolder Hoogeveen vormde één schuldambt met Zuidwolde. Echtens-Hoogeveen had een eigen schulte. Aanvankelijk mocht die schulte alleen gaan over de zaken die de inwoners van het gebied aangingen, en ging de schulte van Zuidwolde en Zuidwolder Hoogeveen over alle grondzaken, ook in Echtens-Hoogeveen. Nadat de functie van schulte in de beide schultambten

enige jaren door één ambtenaar waren vervuld (1681-1735) werden de schultambten weer apart door 2 personen bediend, maar liet men de schulte van Echts-Hoogeveen ook de grondzaken behartigen.

In het kerspel Hoogeveen in de 17e en de 18e eeuw was de kerk onder toezicht van de schulte (of de leer 'recht' was) maar vooral onder toezicht van de Heer van Echten. Die had het collatierecht, het recht om predikanten te benoemen, en ging over de financiële boekhouding. Dit leidde tot excessen, toen er een onduidelijk spel kwam rondom alle mogelijke geldpotjes in Hoogeveen en Echten. De kerk werd daarop financieel overgenomen door de feitelijke eigenaar, de Compagnie van 5000 Morgen, namens wie de Heer van Echten had bestuurd. In het collatierecht is de rol van de Van Echts echter nog lang duidelijk geweest, of niet echt, wat weer tot nieuwe problemen en nieuwe duidelijkheden leidde. Opvallend is dat er wel een kerkboek is van Hoogeveen uit de 18^e en het eind van de 17^e eeuw, maar dat dit alleen gaat over financiële verrekningen van de kant van functionarissen uit de gemeente zelf, niet over de boekhouding van de Van Echts, en niet over het gewone reilen en zeilen van een kerkelijke gemeente. Een tekst over een groot conflict, zoals er was rondom Jannes van der Sleeden, is daarop een uitzondering.

In het dagelijkse leven van Drenthe ging het dus om het bezit van de grond. Wie die had, die had daarop macht. Het bezit van de grond lag overduidelijk bij individuele eigenaren, die zich georganiseerd hadden in kleinere verbanden, compagnieën. Het grondbezit lag NIET bij de Compagnie van 5000 Morgen. Die had dit wel, maar had dit al in 1633, voordat er sprake was van een kolonie, doorgegeven aan de individuele participanten. De Compagnie van 5000 Morgen ging alleen over de Hoogeveense Vaart, de kerk, en een fonds van 100 morgen veen en ondergrond voor kerk, school en armen. Oftewel: de Compagnie van 5000 Morgen had na 1633 nog slechts 100 morgen, voor het goeie doel. Daar kwamen later nog wel de Ritmeestersvenen bij, het bezig van Ritmeester Hendrik van Echten. Die ging failliet, zijn veenbezit naar de Compagnie, en enige generaties later werden ook die verdeeld over de grondeigenaren. In de praktijk lag de uitvoering van de macht van de Compagnie bij de rentmeesters. Die hadden voor het praktische werk in het veen een veenmeester naast zich, een hoofdveenbaas zozegd, en beheerden samen het veen, namen veenarbeiders aan, gaven de opdrachten wat er gedaan moest worden, verkochten veen aan schippers en beheerden de in erfpacht uitgegeven gronden en het beleid rondom meierwoningen, huurwoningen.

De rentmeester van de Hollandse Compagnie had de sterkste functie. Dit omdat de Hollanders met 2300 morgen/bunder grond en veen de grootste ongedeelde partij waren, en omdat hij ook vele jaren de vaart bestuurde. Hij zelf werd weer aangestuurd door een Hollandse Compagnie, die in de 17^e eeuw in Leiden zetelde. Enkele malen per jaar kwamen directeuren naar het veen, logeerden in de rentmeesterswoning, en overlegden waar mogelijk en waar nodig over de vaart, met de Van Echts en andere participanten. Er waren namelijk ook mensen verenigd in Bentincks Compagnie, de familie Van Echten breide zich uit of verkocht veen, zo werd het al met al steeds complexer. Er was eind 17^e en begin 18^e eeuw sprake

van zeker vier rentmeesters, ook omdat delen van de Hollandse Compagnie apart gingen staan.

Iedere buurschap in Drenthe had het recht om willekeuren (reglementen) voor eigen gebruik te maken. Dat recht hoorde bij de grondeigenaren. Zuidwolder-Hoogeveen viel met Zuidwolde onder een dingspil, en daarmee rechtstreeks onder de Landschap Drenthe. Daar was dit recht van willekeuren dus volledig ingebed. Echtens-Hoogeveen had dit niet. Daar was dit recht van lagere rechtspraak en willekeuren, dat elders dus bij de dingspillen en buurtschappen hoorde, aan de Van Echtens gekoppeld, toen die wel het veen, maar nog niet de ondergrond hadden. Dat was een mooie manier om te voorkomen dat ze Zuidwolder boeren veel werk kregen in het veen, als eigenaren van de ondergrond, terwijl de Van Echtens de winst op zouden strijken. Normaal gesproken zouden die rechten weer bij de grondeigenaren kunnen komen, en met de grond meegaan naar derden, als de boeren van Zuidwolde de grond ook verkocht en overgedragen zouden hebben. Dat gebeurde pas in 1664, maar toen hadden de Van Echtens deze rechten al lang geclaimd als Heerlijke Rechten. Echtens-Hoogeveen zou een Heerlijkheid zijn, met de Van Echtens als Heer.

Er kleefden zoveel onduidelijkheid aan, dat proces op proces volgde, tot in 1680 er een overeenkomst kwam tussen de Van Echtens en de Hoogeveeners. Een onderdeel daarvan was dat de Heerlijkheid onbetwist werd, maar dan alleen voor de lagere rechten. Andere Heerlijkheden in Drenthe mochten ook recht spreken als het ging om grote problemen en echte misdaad, maar dat mocht in Echtens-Hoogeveen niet. Daarmee hadden de Van Echtens hun titel van Heer behouden, maar was hun bevoegdheid niet veel anders dan het bekeuren dat momenteel iedere straatagent mag doen. De schulte van Echtens-Hoogeveen belegde daarvoor vergaderingen ineen plaatselijke herberg, waarop de mensen aan konden geven wat er beboet moest worden. Het onderzoek werd soms wel, soms niet gedaan, en voor zover bekend waren de Van Echtens er zelf amper of niet bij aanwezig. Alleen als er een wat groter zaak was. Of als er diepgaander onderzoek moest worden gedaan. Dat overleg met verhoor noemde men dan een goorspraak. Werd er ook een vergadering belegd waarin een uitspraak werd gedaan, dan heette dat de lotting. Uit de 18^e eeuw kennen we een proefproces waarin de Heer van Echten en de schulte een tik op de neus kregen vanwege de slordige werkwijze. Er werd namelijk te automatisch van uit gegaan dat een klacht ook feitelijk een misdaad betrof, er werd een flinke boete uitgeschreven, en de beklagde moes maar betalen. Wie geen proceskosten kon betalen, betaalde die boete maar. Het ging toch vaak om kleine vergrijpen als een ruzietje, openbare dronkenschap, schelden..... Maar als een goegede burger werd aangeklaagd, dan moesten de functionarissen uit het systeem zelf oppassen.....want die had wel geld voor een proces.

Het 'Protocol van alle carspelsaken'. Het boek ontstond in 1891, toen rijksarchivaris Gratama enkele oude stukken, die herstel behoeften of niet ingebonden waren, samen in één band bij elkaar liet brengen. Het is een zeer belangrijke bron voor de geschiedenis van Hoogeveen in de 18e eeuw.

Rekening van het Hoofd
 van het Hof van de
 Hooghe Raad van 1781

Ontfangt

De Rekening van het Hoofd
 van het Hof van de Hooghe Raad
 van 1781 tot 1782
 1781-1782
 1781-1782

Uitgaen

De Rekening van het Hoofd
 van het Hof van de Hooghe Raad
 van 1781 tot 1782
 1781-1782
 1781-1782

Rekening van de Rekening

De Rekening van de Rekening
 van het Hof van de Hooghe Raad
 van 1781 tot 1782
 1781-1782
 1781-1782

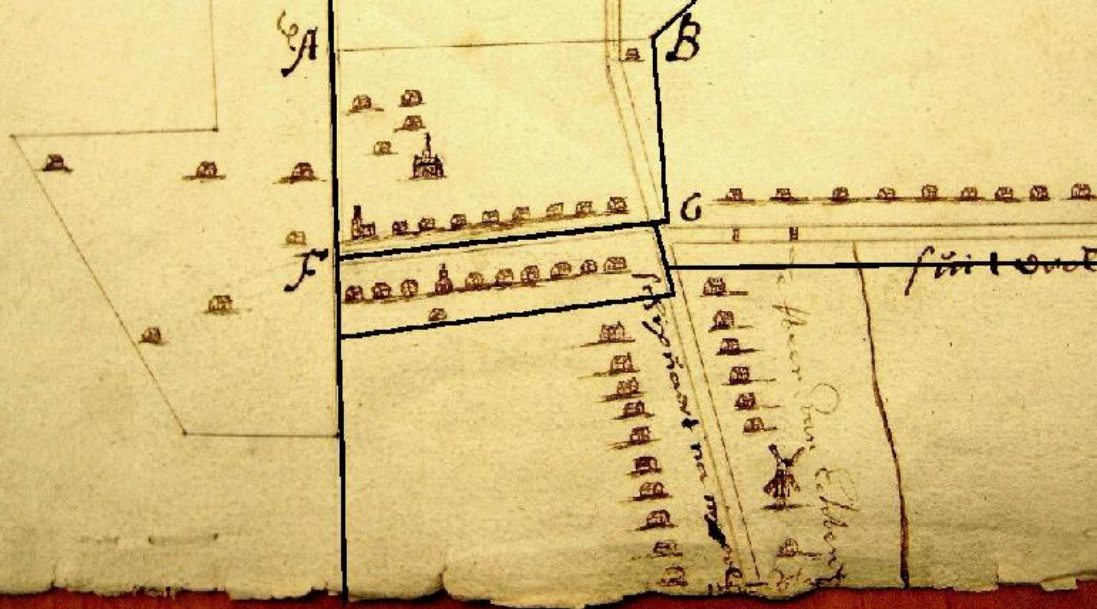
Rekening van het Hoofd
 van het Hof van de Hooghe Raad
 van 1782 tot 1783

Ontfangt
 De Rekening van het Hoofd
 van het Hof van de Hooghe Raad
 van 1782 tot 1783
 1782-1783

Uitgaen
 De Rekening van het Hoofd
 van het Hof van de Hooghe Raad
 van 1782 tot 1783
 1782-1783

De Rekening van het Hoofd
 van het Hof van de Hooghe Raad
 van 1782 tot 1783
 1782-1783

ARCHIEF VAN DE GEMEENTE
 HOOGHEVEEN
 1685-1814
 1

Hoozevee was in de 17^e eeuw geen duidelijke twee-eenheid van een Echtens-Hoozevee en een Zuidwolder-Hoozevee. Op bijgaande plattegrond van het dorp uit omstreeks 1660 zijn de grenzen van de schuldambten en de Heerlijkheid aangegeven. Daarmee wordt tevens de voor de bevolking verwarrende situatie duidelijk. Het noorden is hier links. Links van de lijn A-F vielen de noordelijkste woningen van het dorp onder het schuldambt van Koekange, De Wijk, Pesse, Echten en Ansen. De juridische situatie in dit gebied bleef gedurende die eeuw onveranderd. Het blok tussen A, B, F en G was onderdeel van de Heerlijkheid Echtens-Hoozevee, en bleef dat onveranderd. Ten zuiden van de lijn F-G zien we een rij woningen, op de westkant van de Hoofdstraat. Deze grond viel tot 1641 onder Zuidwolder-Hoozevee, daarna begonnen de Van Echten het blok en de woningen te claimen als deel van hun Heerlijkheid. In de periode 1661-1680 maakten de huizen er ook informeel deel van uit, in die zin dat de Van Echten er heersten en de Landschap Drenthe niet tot een uitspraak kwam. Na 1680 waren ze weer deel van Zuidwolder-Hoozevee.

Het gebied rechts van de lijn B-G (nu Alteveerstraat) was aanvankelijk Zuidwolder-Hoozevee, maar van 1656 tot begin 1661 werden de bewoners door de Van Echten verplicht om zich te gedragen als inwoners van Echtens-Hoozevee. Na 1680 was het weer Zuidwolder-Hoozevee. Het zuidelijke deel, de beide rijen woningen rond de molen, waren onveranderd deel van Zuidwolder-Hoozevee. Doordat de Compagnie van 5000 Morgen het opzicht en gezag over de vaart had, en de Van Echten rechts van de vaart de ondergrond bezaten, was hun invloed er groot. In de praktijk werd die uitgeoefend door de rentmeesters en niet door de Heer van Echten als Heer van de Heerlijkheid. De kaart maakt duidelijk dat de Van Echten na de uitspraak van 1680 nog slechts een beperkt deel van het dorp juridisch in handen hadden. Pas nadat in de 18^e eeuw de buitengebieden (Noord, Krakeel, Hollandscheveld) werden gekoloniseerd nam het aantal inwoners in Echtens-Hoozevee aanzienlijk toe.

Het kerspel Hoozevee werd tot 1803 gevormd door alle gebieden rechts van de lijn A-F. Vanaf 1803 hoorde ook het gebied links ervan erbij, het Pesserveld.

Zo werd er heel wat geregeld, maar ook veel niet, en we hebben in dit verhaal nergens de burger zelf aan het woord gezien. Het recht lag bij de grond, en op het Hoogeveen was de burger vaak geen grondeigenaar, maar kreeg deze in erfpacht. Pas in de loop van de 18^e eeuw werden Hoogeveners de nieuwe eigenaren van de gronden, toen ze bezitters van elders uit hadden gekocht. Ze namen alle compagnieën over. Ook toen lieten ze de kleine schipper en arbeider op erfpachtgronden wonen en werken, zonder stemrecht of overlegrecht. Er hoefde aanvankelijk ook niet veel geregeld te worden, want Hoogeveen was een kolonie, onder het bestuur van compagnieën. Die compagnieën waren verenigingen van eigenaren, die uit waren op winsten. De kolonie was de plaats waar die winsten gemaakt moesten worden. Zo functioneerden de koloniën in de Oost en in de West, ver overzee, en zo functioneerde ook de kolonie op het Hoogeveen. Maar als er meer mensen komen, mensen meer doen dan alleen de reden waarom de kolonie is gesticht, als er middenstanders komen, als er overleg nodig is over lopende dingen, waar geen juridische status voor is, dan heeft een kolonie voor al die eigen zaken spelregels nodig. Die kwamen niet van de familie Van Echten. Het werd een samenspel tussen de Landschap Drenthe en inwoners van Hoogeveen. Er kwam een eerste basis voor een reglement in 1695, maar daar kwam verzet tegen. Dat werkte niet echt.

In 1707 kwam er een reglement voor Hoogeveen, dat tot in de Franse Tijd (1803) sturend was voor de gang van zaken binnen de bevolking. Centraal stond het gezamenlijke overleg bij de Hollandse- of Zuider Brug, op of rond 2 februari. Soms werd ook de Zuidwolder brug genoemd in de oproep. Het was maar net hoeveel mensen er werden verwacht, hoeveel ruimte men nodig dacht te hebben om te vergaderen. Het was democratisch overleg voor mensen die geen grond bezaten, maar wel vaste inwoners waren van zowel Zuidwolder- als Echtens-Hoogeveen. Die vergadering hield men gezamenlijk. Het was geen algemeen stemrecht, zoals wij dat nu kennen, want het ging over gezinshoofden en het ging over mannen, maar het was een begin. Men kwam naar de bruggen. Daar stelde men dan volmachten aan, vertegenwoordigers, die door het jaar heen uitvoerden wat op de vergadering was afgesproken. Toen Hoogeveen een steeds ingewikkelder samenleving werd, ging dit overleg over steeds meer zaken, ook die niet genoemd waren in het reglement van 1707. Vroedvrouw, nachtwacht, brandweer, aanstellen van trommelslagers, wat al niet meer, het kwam aan de orde. Er kwamen nieuwe reglementen voor die aangelegenheden, die afgesproken en herzien werden bij de brug. Het reglement van 1707 bleef als basis voor al dit overleg de grondslag van dit overleg, en het overleg werd gevoerd binnen de richtlijnen van dat reglement. Bij de Hollandse Brug, en de Zuidwolder Brug, op of rond 2 februari.

Het overleg was er iedere keer nadat de bevolking was opgeroepen door middel van kerkespraak. Dat was het oplezen van een mededeling in een kerkdienst. In alle diensten waren er vaste momenten voor de nieuwtjes van die week. Er was dus ruime democratie, voor alle inwoners, al waren de bevoegdheden beperkt. Het ging alleen over kerspelsaken. Nog steeds waren het de eigenerfden (grondeigenaren) die het in Drenthe zelf voor het zeggen haren, niet de bewoners, wanneer die geen grond hadden. Het overleg was er, iedere keer nadat er op de dag zelf een

trommelslager was rondgegaan, en als dorpsomroeper de mededeling had doorgegeven aan wie het maar wilde horen. De verslagen van dit overleg werden samengevoegd in een dikke foliant. Een handgeschreven notulenboek zozegg, met financiële overzichten, reglementen, besluiten, uitslagen van de verkiezingen van de volmachten, alles wat het kerspel bij de brug had besproken of vastgesteld. Die trommelslager is er nog steeds. Net als dat dikke notulenboek. De brug is verdwenen. Het kerspel als instituut werd vervangen door de gemeente. De schulte zag zijn functie opgesplitst en verdeeld over meerdere ambtenaren. De overgebleven trommelslager stond met zijn oproep symbool voor het begin van de democratie binnen het kerspel. Als hij mensen opriep, of het nu voor de gewone vergadering op of rond 2 februari of voor vele andere zaken was, dan was men welkom.

Daar bij die Zuiderse- of Hollandse Brug, daar stond de rentmeesterswoning van de Hollandse Compagnie. Van daaruit werd ook de Hoogeveense Vaart bestuurd, omdat de rentmeester ook rentmeester was van de Compagnie van 5000 Morgen. Die compagnie bestuurde ook de kerk, dus ook die werd vanuit dit pand bestuurd. Ten oosten ervan stond het pand van schulte Camerling. Zoveel bestuurlijke posities op één plek, bracht de koosnaam "t Haagje" op gang. Naar dat 'andere' Haagje, van waaruit de Republiek werd bestuurd. En of het nu nieuws was vanuit het ene Haagje of het andere, vanuit Assen of vanuit Leiden, of vanuit de vergadering van de eigen volmachten; als het iets was wat maakte dat de bevolking onmiddellijk geïnformeerd moest worden, of waar over vergaderd moest worden, de tamboer riep het om. Door het hele dorp. Tot in het Haagje.....

Zo ongeveer, zo zag het bestuur eruit, in de eerste 175 jaar dat er sprake was van een kolonie op het Hoogeveen.....Al die besturen konden hun eigen belastingen en bijdragen vragen. Per slot van rekening moesten die besturen bestaan en verrekenen ze de kosten van hun activiteiten over de bevolking. Een bijzondere vorm van belasting was de tiende. Het jongvee dat geboren werd, de oogsten, de opbrengsten van de honing, een tiende ervan werd opgeëist door de Tiendheer. Oorspronkelijk was dit bedoeld om de middeleeuwse kloosters en leenheren van inkomsten te voorzien, die daar tegenover stelden dat ze bescherming, veiligheid, recht en orde of gezondheidszorg boden. Later, in de tijd van de Van Echten, was het enkel een vorm van inkomen van de Tiendheer. Dat was de Graaf van Limburg Stirum. Hij beleende dit recht aan de Van Echten. Later werden ze er eigenaar van. Roelof van Echten II heeft op 3 maart 1678 in de kerk laten voorlezen dat zijn grootvader in 1625 5000 morgen veenland had gekocht van de boeren van Zuidwolde. Dat klopte historisch gezien niet, want meer dan de helft viel onder de Meppense Venen. Maar wie dat bestreed zou gerechtelijk worden vervolgd. De achtergrond van de mythe die in de kerk werd voorgelezen: door het sprookje van 5000 morgen in één aankoop, kon Roelof van Echten II over het hele gebied de tienden heffen. De Hoogeveeners hebben tot het opheffen van de tienden, 1 januari 1909, die tienden moeten betalen of afkopen. Er werd regelmatig getracht om ervan af te komen. Iedere keer weer werd dor de Tiendheren een beroep gedaan op die aankoop van 5000 morgen. Het verhaal van de Meppense Venen lag in de archieven, maar die waren niet open.....

**De hoogste magistraten, de schulten van Zuidwolde,
Zuidwolder Hoogeveen, Echtens-Hoogeveen
en het Pesserveld**

Schulten van Echtens-Hoogeveen:

1. Ditmar Boelen 1635 - 1642.
2. Coop Luitjens 1642- na 1665.
3. Albert van Cuijck, vm 1669.
4. Engbert Steenbergen, vm 1675, stierf voor 1682, zoon van Lucas, 3 van Zuidwolde.
5. Willem Camerling 1681-1704, identiek aan 5 van Zuidwolder-Hoogeveen.
6. Abraham de Vriese 1704-1735, identiek aan 6 van Zuidwolder-Hoogeveen.
 7. Arend Dannenbergh 1735-1738.
 8. Pieter Casper Everhard Calkoen 1738-1748.
 9. Abraham Wilhelm Calkoen, verwalter-schulte 1738-1748.
 10. Ernst Beuker, verwalter en schulte 1748-1777.
 11. Jan Pieter Lefferts 1752.
 12. Jannes Cremer van Rossen 1777-1787.
 13. Casper Everhard Carsten 1788-1795.
 14. Everhard Jan Witsenborg 1795.
 15. Hugo Christiaan Carsten 1795-1811.

**Schulten van Zuidwolde, Zuidwolder-Hoogeveen en aanvankelijk ook
(deels) bevoegd in Echtens-Hoogeveen:**

1. Roelof Steenbergen vm 1604-1630.
2. Arent Steenbergen vm 1630 en 1631.
3. Lucas Steenbergen vm 1633-1663.
4. Jan Steenbergen 1663-1666, zoon van Lucas.
 5. Willem Camerling 1666-1704.
 6. Abraham de Vriese 1704-1735.
7. Willem Hidding Sr. 1735-1736, identiek aan 6 van het Pesserveld.
 8. Cornelis Steenbergen 1736-1762.
 9. Hendrik Jan Carsten 1762-1789.
10. Everhardus Johannes Witsenborg 1789-1791, 1795-1802 en 1805-1811.
 11. Michael Schukking 1791-1795 en 1802-1803.
 12. Abraham Meijer 1803-1805.

Schulten van het Pesser(lege)veld. Viel onder het schultambt De Wijk, Ruinen, Pesse, Echten en Ansen, en het was het gebied op de noorkant van het Noordse Opgaande en rond het Pesser Opgaande:

- 1. Alpher van Isselmuden 1613-1641?**
- 2. Albert van Cuijck 1641-1684, de vader.**
- 3. Albert van Cuijck 1684-1704, zijn zoon.**
- 4. Philibert Struuck 1705-1710.**
- 5. Jan Struuck 1710-1729, zoon van Philibert.**
- 6. Willem Hiddingh 1729-1769, vader.**
- 7. Willem Hiddingh 1769-1788, zoon.**
- 8. Albert Steenbergen 1788-1795, woonde te Hoogeveen aan het Kruis.**

In 1795 werden Pesse, Echten en Ansen een eigen schuldambt, en viel het Pesserveld daaronder. In 1802 werd het Pesserveld daarvan losgekoppeld en viel het onder de schulte van Echtens-Hoogeveen. In 1811 worden Echtens-Hoogeveen en Zuidwolder-Hoogeveen samengevoegd. Abraham Meijer was vanaf 1811 maire en burgemeester van de nieuwe gemeente Hoogeveen.

ledereen die zijn haardstedengeld (soort woonbelasting) betaalde mocht meepraten. De tamboer riep de mensen bij elkaar. Ook voor bijzondere vergaderingen tussendoor werd men door de trommelslager naar de bruggen geroepen. Zoals bijvoorbeeld op de dag voor de kerst van 1753, toen men – o wat toepasselijk! – een vroedvrouw beriep.

Certificeren en verklaren

Wij afgeschreevene Scholtesfen van Zuidwol-
de en 't Hogeweën en 't Rijkens Hogeweën, dat de
gemeente van 't Hogeweën op datum ondergēs
vergadert is geweest bij de Hollandse Brügge
na dat deselve des Sondaags te voren door Kerken-
= spreake waren vermittigt en op heden door Tron-
= melslagh, Ten eynde om te overleggen, op wat
manier men Geesje westendorps Huisvrouw van
Jacob Andels muis geauthoriseerde Vroedvrouw
van Groningen / uit Casspels Last en naem
ontboden / tot Casspels vroedvrouw alhier Tonden
beroeven, is na dat zulks an de vergaderde ge-

